

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Інститут філології
Кафедра загального мовознавства, класичної філології та неоелліністики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора
з навчальної роботи

« ____ » _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Латинська мова та медична термінологія

для студентів

галузь знань	<i>22 охорона здоров'я</i>	
напрямок підготовки	<i>224 технології медичної діагностики та лікування</i>	
освітній рівень	<i>бакалавр</i>	
освітня програма	<i>медцина</i>	
вид дисципліни	<i>дисципліна вибору ВНЗ</i>	
	Форма навчання	<i>денна</i>
	Навчальний рік	<i>2020-2021</i>
	Семестр	<i>II</i>
	Кількість кредитів ECTS	<i>3</i>
	Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>
	Форма заключного контролю	<i>залік</i>

Викладачі: *Письменна Юлія Олександрівна, кандидат філологічних наук, доцент*

Кожушний Олег Володимирович, кандидат філологічних наук, асистент

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.

КИЇВ – 2020

Розробник: *Письменна Юлія Олександрівна, кандидат філологічних наук, доцент*

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри загального мовознавства,
класичної філології та неоелліністики

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № __ від «__» _____ 2020 року

Схвалено науково-методичною комісією Інституту філології

Протокол № __ від «__» _____ 2020 року

Голова науково-методичної комісії _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«____» _____ 2020 року

Схвалено науково-методичною комісією

ННЦ «Інститут біології та медицини»

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Протокол № __ від «__» _____ 2020 року

Голова науково-методичної комісії _____ (Скрипник Н.В.)

«____» _____ 2020 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів знання з основ нормативної граматики латинської мови та медичної термінології (анатомічної, клінічної, фармацевтичної), а також навички свідомо і правильно використовувати медичну термінологію на практиці, виписувати рецепти, вживати назви лікарських препаратів та номенклатурних найменувань.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

Володіти елементарними навичками аналізу граматичного матеріалу, знаннями про граматичні категорії.

3. Анотація навчальної дисципліни – програма дисципліни «Латинська мова і фахова термінологія» передбачає засвоєння студентами основ нормативної граматики латинської мови та медичної термінології (анатомічної, клінічної, фармацевтичної), принципів словотворення, основних греко-латинських словотвірних елементів, що вживаються в медичній термінології. Програма орієнтована на вивчення тем, знання яких необхідне для правильної вимови, розуміння й коректного застосування на практиці медичних термінів, а також написання й перекладу рецептів.

4. Завдання:

– ознайомлення з основами орфографії, фонетики, морфології, синтаксису та словотвору латинської мови, необхідних для оволодіння медичною латинськомовною термінологією та її використання у професійній діяльності;

- формування практичних навичок розуміння та перекладу медичних термінів та рецептів будь-якої складності з латини на українську та з української на латину; засвоєння принципів будови різних номенклатур на базі латинській мові (клінічної, анатомічної, гістологічної, фармацевтичної);
- формування лексичного мінімуму – близько 1000 латинських термінів та терміноелементів.

Згідно вимог Стандарту вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 224 «Технології медичної діагностики та лікування», спеціалізація «Лабораторна діагностика» дисципліна забезпечує набуття здобувачами освіти наступних *компетентностей*:

Інтегральна: Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності (ФК):

ФК12. Готовність до безперервного професійного розвитку.

5. Результати навчання за дисципліною

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми викладання і навчання	Методи оцінювання поточний контроль (активність практичних занять ПтК-1), підсумковий контроль ПсК	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
1. Знання				
1.1	Знати відомості з фонетики і граматики латинської мови, необхідні для розуміння і вживання латинських медичних термінів	Практичні заняття; Відеоматеріал и; Самостійна робота (вправи і завдання)	ПтК-1, ПсК	5
1.2	Знати анатомічні, клінічні та фармацевтичні терміни та терміноелементи, необхідні для використання у професійній діяльності	Практичні заняття; Відеоматеріал и; Самостійна робота (вправи і завдання)	ПтК-1, ПсК	10
2. Вміння				
2.1	Розуміти значення латинських одно-, дво- та багатослівних термінів, терміноелементів, виразів, які вживаються у сучасній медичній термінології.	Практичні заняття; Відеоматеріал и; Самостійна робота (вправи і завдання)	ПтК-1, ПсК	10
2.2	Грамотично правильно вживати анатомічно-гістологічні терміни, усвідомлювати їх структуру.	Практичні заняття; Відеоматеріал и; Самостійна робота (вправи і завдання)	ПтК-1, ПсК	10
2.3	Здійснювати двосторонній переклад медичних термінів	Практичні заняття; Самостійна робота (вправи і завдання)	ПтК-1, ПсК	10
2.4	Писати рецепти латинською мовою, використовувати стандартні рецептурні скорочення	Практичні заняття; Самостійна робота (вправи і завдання)	ПтК-1, ПсК	10

ПРН 17. Надавати першу медичну допомогу та забезпечувати лабораторно-діагностичну складову в умовах війни та надзвичайних ситуацій.		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
---	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

7. Схема формування оцінки

7.1. Форми оцінювання студентів:

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх тем змістового модуля та виконання самостійних завдань й індивідуальних творчих робіт.

Оцінювання за формами контролю:

	<i>Min. – 60 балів</i>	<i>Max. – 100 балів*</i>
Фронтальне опитування РН 1.1 – 3.2	«1» x 8 = 8	«2» x 8 = 16
Завдання самостійної роботи: РН. 1.1 – 1.2, 2.1 – 2.5, 3.1 – 3.2 4.1 – 4.2	«3» x 6 = 18 «4» x 2 = 8	«5» x 6 = 30 «6» x 2 = 12
Тести: РН. 1.1 – 1.2, 2.1 – 2.6	«3» x 5 = 15 «4» x 1 = 4 «2» x 1 = 2 «4» x 1 = 4	«5» x 5 = 25 «6» x 1 = 6 «4» x 1 = 4 «7» x 1 = 7
Підсумкова контрольна робота РН. 3.1-3.2 (виконується на передостанньому занятті)	«12» x 1 = 12	«25» x 1 = 25**
<p>„3” – мінімальна/максимальна оцінка, яку може отримати студент. ¹ – мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань. * - бали, менші ніж зазначений мінімум до загальної оцінки не додаються ** - при виведенні підсумкової оцінки сумарна кількість балів розраховується із дисконтуючим коефіцієнтом 1, 25</p>		

7.2. Організація оцінювання: фронтальне опитування та тестування здійснюється на кожному практичному занятті. Контрольні роботи проводяться наприкінці кожної змістової частини курсу.

Підсумкове оцінювання у формі заліку

Шкала відповідності

За 100 – бальною шкалою	За національною шкалою
90-100	зараховано
74 – 89	зараховано
60 – 74	зараховано
1 – 59	незараховано

8. Структура навчальної дисципліни.

Тематичний план лекцій, практичних занять і самостійної роботи

ТЕМИ	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 1 Формування анатомо-гістологічної термінології			
<i>Тема 1</i> Загальні відомості з історії латинської мови. Алфавіт. Правила вимови голосних, приголосних, дифтонгів. Довгота та короткість складів. Наголос.	-	2	-
<i>Тема 2</i> Поняття «науковий термін». Структура анатомо-гістологічних термінів. Граматичні категорії іменника, характеристика відмін, словникова форма іменників. Неузгоджене означення.	-	2	-
<i>Тема 3</i> Прикметник. Граматичні категорії прикметника, поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення.	-	2	-
<i>Тема 4</i> Морфологічна структура дво- і багаточленного анатомічного терміна з різними типами означень.	-	2	-
<i>Тема 5</i> I відміна іменників. Прийменник.	-	2	-
<i>Тема 6</i> II відміна іменників. Особливості відмінювання іменників II відміни	-	2	-
<i>Тема 7</i> Прикметники I-II відмін. Субстантивація.	-	2	-
<i>Тема 8</i> III відміна іменників. Рід іменників II відміни. Узгодження іменників III відміни з прикметниками I-II відміни	-	2	-
<i>Тема 9</i> Прикметники III відміни. Participium praesentis activi.	-	2	-
<i>Тема 10</i> Ступені порівняння прикметників.	-	2	-
<i>Тема 11</i> IV і V відміни іменників.	-	1	-
Контрольна робота 1	-	1	-
ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 2 Основи фармацевтичної термінології. Рецепт			

<i>Тема 12</i> Дієслово. Основні форми дієслова. Наказовий спосіб. Теперішній час дійсного та умовного способу активного і пасивного стану. Дієслово <i>esse</i> та <i>feri</i> .	-	1	-
<i>Тема 13</i> Латинська хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів, солей, складних ефірів.	-	2	-
<i>Тема 14</i> Словотворчі елементи, що містять інформацію про хімічний склад лікарського засобу. Словотворчі елементи, що вказують належність лікарського засобу до фармакологічної групи. Словотворчі елементи, що вказують на фармакологічну дію лікарської речовини. Назви рослин у номенклатурі лікарської сировини.	-	2	-
<i>Тема 15</i> Рецепт. Структура рецепта, його латинська частина. Скорочення в рецептах.	-	2	-
<i>Тема 16</i> Тверді лікарські форми.	-	1	-
<i>Тема 17</i> М'які лікарські форми.	-	1	-
<i>Тема 18</i> Рідкі лікарські форми.	-	1	-
Контрольна робота 2	-	1	-
ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 3 Основи клінічної термінології. Грецькі терміноелементи			
<i>Тема 19</i> Вступ до клінічної термінології. Греко-латинські дублети I-II відмін. Кінцеві терміноелементи I відміни.	-	2	-
<i>Тема 20</i> Греко-латинські дублети прикметників 1-ї групи. <i>Participium perfecti passivi</i> в клінічній термінології.	-	1	-
<i>Тема 21</i> Греко-латинські дублети іменників III відміни. Терміноелементи III відміни.	-	1	-
<i>Тема 22</i> Греко-латинські дублети прикметників III відміни.	-	1	-
<i>Тема 23</i> <i>Participium praesentis activi</i> в медичній термінології. Словотворення за допомогою суфіксів.	-	1	-
<i>Тема 24</i> Греко-латинські дублети іменників IV і V	-	1	-

відмін.			
<i>Тема 25</i> Латинські і грецькі префікси. Числівники та прислівники в ролі префіксів.	-	1	-
<i>Тема 26</i> Переклад назв діагнозів.	-	1	-
Консультація	-	2	-
ВСЬОГО	0	44	0

Загальний обсяг 92 год (3 кредити)

З них лекцій – 0 год.
 практичних занять – 44 год.
 самостійна робота – 46 год.
 консультацій – 2 год.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

Основи латинської граматики. Анатомічна термінологія

1. Латинський алфавіт. Правила читання дифтонгів та диграфів.
2. Граматичні категорії латинського іменника. Принципи визначення відміни та роду іменника.
3. Правила постановки наголосу в латинській мові.
4. Іменники I відміни. Граматичні ознаки. Визначення основи. Відмінювання в однині і множині.
5. Іменники II відміни. Граматичні ознаки. Відмінювання в однині та множині.
6. Прикметники I і II відміни. Граматичні ознаки. Узгодження з іменниками. Відмінювання в однині та множині.
7. Іменники III відміни. Загальна характеристика. Визначення основи
8. Прикметники III відміни з двома закінченнями. Визначення основи.
9. Прикметники III відміни з одним закінченням. Визначення основи.
10. Іменники IV та V відміни. Відмінювання в однині та множині.
11. Правило середнього роду. Відмінювання іменників середнього роду різних відмін в однині та множині.
12. Ступені порівняння прикметників. Визначення основи.
13. Слова грецького походження у клінічній та фармацевтичній термінології. Особливості відмінювання.

Клінічна термінологія

14. Структура клінічного терміна.
15. Багатослівні клінічні терміни.
16. Переклад та пояснення клінічного терміна.
17. Суфіксальний спосіб творення у клінічній термінології. Основні суфікси іменників.

18. Суфіксальний спосіб творення у клінічній термінології. Основні суфікси прикметників.
19. Префіксальний спосіб творення в клінічній термінології.
20. Префікси із локальним значенням.
21. Префікси із числовим значенням латинського та грецького походження.
22. Латинські та грецькі префікси на позначення розміру та кількості.
23. Префікси на позначення оболонок органів.
24. Префікси із часовим значенням.
25. Префікси на позначення міри вияву ознаки.
26. Латинські та грецькі префікси на позначення відсутності, усунення та послаблення вияву ознаки.
27. Омонімічні префікси in-. Фонетичні зміни на межі префікса та кореня.
Осново- та словоскладання в клінічній термінології.
28. Кінцеві та початкові терміноелементи на позначення крові та сечі.
29. Терміни на позначення вмісту повітря, гною, води, крові в органі.
30. Кінцеві терміноелементи на позначення оперативного втручання.
31. Позначення стану тонусу та артеріального тиску в клінічній термінології.
32. Кінцеві терміноелементи на позначення патологічних станів.
33. Особливості уживання терміноелементів -stenosis, -necrosis, -spasmus, -stasis.
34. Кінцеві терміноелементи на позначення методів лікування та діагностики.
35. Особливості вживання термінів на позначення різних видів трансплантацій та пластичних операцій.
36. Терміни на позначення обсягу формених елементів крові.
37. Омонімічні терміноелементи.
38. Початкові терміноелементи на позначення кольору.
39. Початкові терміноелементи на позначення фізичних характеристик.

Фармацевтична термінологія

40. Структура фармацевтичного терміна.
41. Поняття лікарського засобу та лікарської форми. Рідкі лікарські форми
42. Дієслово у фармацевтичній термінології.
43. Вживання прийменників та сполучників в медичній термінології. Рецептурні вирази з прийменниками.
44. Назви лікарських засобів (хімічні, умовні, торгові).
45. Тривіальні назви лікарських засобів.
46. Поняття частотного відрізка. Частотні відрізки, що вказують на фармакологічну дію лікарського засобу.
47. Поняття частотного відрізка. Частотні відрізки, що вказують на хімічний склад лікарського засобу.
48. Поняття частотного відрізка. Частотні відрізки, що вказують на сировину та походження лікарського засобу.
49. Утворення назв фармакологічних груп лікарських засобів.
50. Поняття лікарської форми. Їхні різновиди.
51. Основні моделі рецептурного пропису.
52. Основні рецептурні вирази з дієсловами.
53. Правила щодо позначення обсягу лікарських засобів у рецепті.
54. Тверді лікарські форми та особливості їх виписування у рецепті.

55. М'які лікарські форми та особливості їх виписування у рецепті
56. Рідкі лікарські форми у рецепті. Особливості позначення їх обсягу.
57. Абревіація у фармацевтичній термінології.
58. Вживання великої літери у фармацевтичних термінах та рецепті.
59. Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів.
60. Латинські назви кислот. Органічні та неорганічні кислоти у рецепті.
61. Назви оксидів та закисів. Рецепти із ними.
62. Латинські назви солей. Солі та складні ефіри у рецепті.
63. Натрієві та калієві органічні солі. Особливості написання.
64. Ботанічна номенклатура. Назви частин рослини.
65. Моделі утворення назв відварів та настоїв.
66. Особливості назв деяких олій. Рецепти із ними.
67. Особливості виписування рецептів із лікарськими зборами.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Гуцол М. І. Методичні вказівки. Практичні та контрольні завдання з латинської мови. – Івано-Франківськ : ВД «КГМ», 2011. – 88 с.
2. Закалюжний М. М., Паласюк Г. Б. Латинська мова і основи медичної термінології. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2004.
3. Краковецька Г. О., Бобирьов В. М., Есляєва О. М. Латинська мова. Рецептатура. Клінічна термінологія. – Київ: Здоров'я, 1999. – 358 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М. Н. Чернявского. – Минск: Вишеш. шк., 1989. – 277 с.
5. Латинська мова / за ред. А. Г. Ступінської. – Львів : Львів.ун-т, 1986. – 257 с.
6. Рудик О. В., Гуцол М. І. Клінічна термінологія. Словотвір / Посібник. – Івано-Франківськ : ВД «КГМ», 2010. – 348 с.
7. Світлична Є. І., Толок І. О. Латинська мова : підручник. – К. : ВД «Професіонал», 2005. – 400 с.
8. Смольська Л. Ю., О. Г. Кисельова. Латинська мова і основи медичної термінології. – Київ : Медицина, 2012. – 358 с.
9. Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології : Навч. посібник. – Київ : Медицина, 2006.

Додаткова:

1. Арнаулов Г. Д. Медицинские термины на пяти языках. – София, 1981. – 943 с.
2. Гуцол М. І., Рудик О. В. Тлумачний словник латинських термінів та їх переклад : Українсько-латинсько-російський. – Івано-Франківськ : ВД «КГМ», 2009. – 502 с.
3. Закалюжний М. М., Янков А. В., Чолач В. В. Латинська мова і основи медичної термінології / Підручник. – Тернопіль : Укрмедкнига, 1999. – 216 с.
4. Казьєр Г. В. та ін. Українсько-латинсько-російський словник / під ред. С. Новицького. – К. : Держмедвидав УРСР, 1960. – 488 с.
5. Нетлюх М. Латинсько-український анатомічний словник. – К. : Наукова думка, 1989. – 224 с.
6. Словарь медицинской терминологии / латинско-украинско-русский / под ред. М. Ф. Книповича. – Київ : Госмедиздат УССР, 1948. – 442 с.
7. Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник / під ред. М. Павловського та ін. – Львів, 1995.
8. Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології. – Київ : Тандем, 1999. – 172 с.
9. Энциклопедический словарь медицинских терминов. – М. : Советская энциклопедия.